

DL-104

December-2022

B.Com., Sem.-I

CC-102 : Human Resource Management

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : જમણી બાજુના આંકડા પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

1. માનવ સંસાધન સંચાલન એટલે શું ? તેનું મહત્વ સમજાવો. માનવ સંસાધન સંચાલન અને કર્મચારી સંચાલન વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. 14
- અથવા
- (A) માનવ સંસાધન આયોજનની પ્રક્રિયા સમજાવો. 7
- (B) માનવ સંસાધન આયોજનના ફાયદાઓ જણાવો. 7
2. કર્મચારીની પસંદગીની પ્રક્રિયા વિગતવાર સમજાવો. 14
- અથવા
- (A) તાલીમ અને વિકાસ વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. 7
- (B) માનવ સંસાધન વિકાસની પદ્ધતિઓ સમજાવો. 7
3. બઢતીનો અર્થ જણાવી, સિનિયોરીટી મુજબ બઢતી પ્રથાના લાભાલાભ વિગતે જણાવો. 14
- અથવા
- (A) કામગીરી મૂલ્યાંકનની વ્યાખ્યા આપો અને તેની ઉપયોગિતા ચર્ચો. 7
- (B) જુસ્સાનો અર્થ આપો અને જુસ્સાને વધારવા માટેના ઉપાયો વર્ણવો. 7
4. કાર્ય વિસ્તૃતીકરણ એટલે શું ? તેના લક્ષણો જણાવો. કાર્ય વિસ્તૃતીકરણ અને કાર્ય સમૃદ્ધિકરણ કઈ રીતે અલગ પડે છે તે વિગતે સમજાવો. 14
- અથવા
- (A) ટૂંકનોંધ લખો : કાર્ય જીવનની ગુણવત્તાનું મહત્વ 7
- (B) ગુણવત્તા વર્તુળના વિવિધ હેતુઓ ટૂંકમાં જણાવો. 7
5. નીચેના પેટા પ્રશ્નોના જવાબ અંગે એકથી વધુ વિકલ્પો આપેલા છે, તેમાંથી એક જ વિકલ્પ સાચો છે. તેમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : (કોઈપણ સાત) 14
- (1) માનવ સંસાધન સંચાલન અભ્યાસનો પાયો કોણે નાખ્યો ?
- (a) એલ્ટોન માયો (b) રોથલિસબર્ગર અને ડિકિન્સન
- (c) પીટર ડ્રુકર અને ડગ્લાસ મેકગ્રેગર (d) ડેવિડ સી. મેકલેલેન્ડ

- (2) કર્મચારી સંચાલનના કાર્યોને આ રીતે વર્ણવી શકાય –
 (a) સંચાલકીય (b) કાર્યકારી
 (c) (a) અને (b) બંને (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં
- (3) નીચેનામાંથી કયું કાર્ય મૂલ્યાંકન માટે જરૂરી માહિતી પ્રદાન કરે છે ?
 (a) કાર્ય સમૃદ્ધિકરણ (b) કાર્ય વિસ્તૃતીકરણ
 (c) કાર્ય વર્ણન (d) કાર્ય અનુક્રમ (જોબ રેન્કિંગ)
- (4) દોરવણી એ માનવ સંસાધન સંચાલનના મહત્વપૂર્ણ કાર્યોમાંનું એક છે જે _____ હેઠળ આવે છે.
 (a) તકનીકી વ્યવસ્થા (b) કાર્યાત્મક વ્યવસ્થા
 (c) સંચાલન વ્યવસ્થા (d) વર્તણૂક વ્યવસ્થા
- (5) _____ પદ્ધતિઓ સામાન્ય રીતે જ્યારે કર્મચારીઓ વાસ્તવમાં કામ કરતા હોય છે ત્યારે કાર્ય સ્થળ પર લાગુ કરવામાં આવે છે.
 (a) કોન્ફરન્સ તાલીમ (b) કાર્ય સ્થળ સિવાય તાલીમ
 (c) કાર્ય સ્થળે તાલીમ (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહિ
- (6) _____ માં કર્મચારીઓના વિકાસ માટે શીખવાની નવી તકો રચવાનો સમાવેશ થાય છે.
 (a) ધંધાકીય કાર્યો (b) તાલીમ
 (c) વિકાસ (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહિ
- (7) માનવ સંસાધન આયોજનની જરૂરિયાત શા માટે છે ?
 (a) અસરકારક કર્મચારી વિકાસ કાર્યક્રમ માટે
 (b) ભરતી માટેના આધારનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે
 (c) પસંદગીની નીતિ માટેના આધારનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે
 (d) ઉપરના તમામ માટે
- (8) આયોજિત કાર્યના સંદર્ભમાં વિવિધ કાર્ય માટે જરૂરી કર્મચારીઓની સંખ્યાની ગણતરીને _____ કહેવાય છે.
 (a) અંદાજીકરણ (b) કાર્ય વિશ્લેષણ
 (c) કાર્ય ભાર વિશ્લેષણ (d) કાર્ય દળ વિશ્લેષણ
- (9) બઢતી એ મૂળભૂત રીતે _____ માટેનો પુરસ્કાર છે.
 (a) વરિષ્ઠતા (સિનિયોરીટી) (b) શારીરિક તંદુરસ્તી
 (c) જળવાઈ રહેવું (d) કાર્યક્ષમતા
- (10) ઈન્ટરવ્યુ _____ હોઈ શકે.
 (a) એક-એક ઈન્ટરવ્યુ (b) પેનલ ઈન્ટરવ્યુ
 (c) ક્રમિક ઈન્ટરવ્યુ (d) ઉપરના તમામ
- (11) સંસ્થા છોડી જનાર જૂના કર્મચારીઓની જગ્યાએ નવા કર્મચારીઓની નિમણૂકને _____ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
 (a) ગેરહાજરી (b) બઢતી
 (c) બદલી (d) મજૂર ફેરબદલી
- (12) કામગીરી મૂલ્યાંકનકારોમાં નીચેનામાંથી કોનો સમાવેશ થતો નથી ?
 (a) સલાહકાર (b) સમોવડીયા
 (c) તાબેદારો (d) સરકાર

DL-104

December-2022

B.Com., Sem.-I

CC-102 : Human Resource Management

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction: Figures to the right side indicate marks.

1. Define the Human Resource Management and explain its importance. Clarify the difference between Human Resource Management and Personnel Management. 14

OR

 - (A) Explain the process of Human Resource Planning. 7
 - (B) Discuss the advantages of Human Resource Planning. 7
2. Discuss the selection procedure of employees in detail. 14

OR

 - (A) Clarify the difference between Training and Development. 7
 - (B) Discuss techniques of Human Resource Development. 7
3. Explain in detail meaning of promotion and the arguments in favour and against the promotion as per Seniority Method. 14

OR

 - (A) What is Performance Appraisal? Clarify its benefits. 7
 - (B) What is Morale ? Discuss suggestions to improve morale. 7
4. What is Job Enlargement ? Discuss the nature of Job Enlargement. How can it be differentiated with Job Enrichment ? 14

OR

 - (A) Write short note: Importance of Quality of Work Life . 7
 - (B) Explain various objectives of Quality Circles in brief. 7
5. In the following sub-questions, more than one answer is given, of which only one answer is correct. You have to select correct answer: (Any Seven) 14
 - (1) Who laid the foundation of Human Resource Management practice ?
 - (a) Elton Mayo
 - (b) Roethlisberger and Dickinson
 - (c) Peter Drucker and Douglas McGregor
 - (d) David C. McClelland

- (2) Functions of the personnel management can be described as –
- (a) Managerial (b) Operative
(c) Both (a) and (b) (d) None of the above
- (3) Which of the following provides necessary information for job evaluation ?
- (a) Job Enrichment (b) Job Enlargement
(c) Job Description (d) Job Ranking
- (4) Directing is one of the important functions of Human Resource Management which comes under _____.
- (a) technical function (b) operative function
(c) managerial function (d) behavioural function
- (5) _____ methods are generally applied on the workplace while employees are actually working.
- (a) Conference Training (b) Off the job training
(c) On the Job training (d) None of the above
- (6) _____ consists of the learning opportunities designed to help employees to grow.
- (a) Business operations (b) Training
(c) Development (d) None of the above
- (7) Why is the need for Human Resource Planning ?
- (a) For undergoing an effective employee development program
(b) To represent a base for recruitment
(c) To represent a base for selection policy
(d) All of the above
- (8) To calculate the number of persons required for various jobs with reference to a planned output is called _____.
- (a) forecasting (b) job analysis
(c) workforce analysis (d) work load analysis
- (9) Promotion is basically a reward for –
- (a) Seniority (b) Physical fitness
(c) Retention (d) Efficiency
- (10) Interviews can be –
- (a) One-to-one (b) Panel interview
(c) Sequential Interview (d) All of the above
- (11) Appointing new employees in place of old employees who leaves the organisation is referred to as _____.
- (a) Absenteeism (b) Promotion
(c) Transfer (d) Labour Turnover
- (12) Which one is not included in performance appraiser?
- (a) Consultants (b) Peers
(c) Sub-ordinate (d) Government